

Ingvar Carlsson: Tal på Göran Johanssons begravning

Talare

Ingvar Carlsson
F.d. Sveriges statsminister

Datum

21 november 2014

Den svenska arbetarrörelsens historia kan efter insatserna av dess företrädare delas in i tre skeden:

Pionjärerna som kämpade för rösträtt, åtta timmars arbetsdag, med den politiska demokratin som en fast grund.

Byggarna, som med välfärdsstaten som vision, skapade den svenska modellen, med generell välfärd, socialförsäkringar som var inkomstrelaterade. Ett starkt samhälle som kunde erbjuda utbildning, arbete, bostad och social trygghet.

Facklig och politisk samverkan var ett viktigt medel, men också en pragmatisk dialog med näringslivets företrädare.

Och för det tredje – de som förde arbetet vidare.

Det låter enkelt att föra arbetet vidare, som att bara fortsätta en utstakad färdriktning.

Så var det inte i verkligheten.

Den tredje generationen mötte sina utmaningar. Den ställdes inför andra, men inte mindre svåra problem, som ingen eller få hade kunnat förutse.

Ökad konkurrens från omvärlden, nationalstaten som förlorade i inflytande. Ny teknik, omflyttningar från glesbygd till tätort med ökade spänningar och avstånd mellan människor som följde.

Kanske också alltför snabbt stigande förväntningar.

För oss socialdemokrater blev troheten mot värderingarna under denna tid inte mindre viktig, men det dagliga arbetet kändes inte alltid lika glamoröst. Agitationen fick med nödvändighet en annan inriktning.

Misslyckades den tredje generationen skulle arbetarrörelsen bli en parentes. Viktig, men ändå en parentes.

Det var i den tiden Göran Johansson verkade. Det var ingen tillfällighet att han var en av dem som tidigt insåg vad som höll på att ske.

Hans erfarenheter från verkstadsgolvet på SKF, som klubbordförande och som ung facklig företrädare i företagets styrelse, gav honom unika förutsättningar och insikter om villkoren för svensk industri och för våra möjligheter att hävda oss som nation.

Och det här tog han med sig in i det politiska arbetet.

I den politiska vardagen utstrålade Göran Johansson trygghet och övertygelse.

Det hade sin grund i de värderingar om människors lika värde, som han gjorde till sina i det socialdemokratiska ungdomsförbundet.

Han stod stadigt med en fot i facket Metall och den andra i arbetarkommunen – och alltid med sin göteborgska identitet.

Han var född och uppvuxen i Göteborg, han arbetade och levde i Göteborg, och för många av oss blev han Göteborg.

Men inte i någon inskränkt mening. Göran Johansson verkade tidigt för arbetarnas rättigheter i apartheidregimens Sydafrika. När Kina på allvar öppnade sina gränser för handels- och industrisamarbete med omvärlden, så fanns han snabbt på plats i Shanghai för att se vad som kunde göras från svensk sida.

Under hela min tid som partiledare och statsminister var Göran i allra högsta grad närvarande.

Vid partikongresser, i partistyrelsens möten, i valrörelsen.

Om jag ska uttrycka mig diplomatiskt, så var Göran inte särskilt imponerad av Stockholm.

Han åkte gärna tillbaka till Göteborg med första tänkbara flyg eller tåg.

Viktigare var att han markerade väldigt tydligt att han ville skapa motvikter mot de maktstrukturer som fanns i huvudstaden, både inom det politiska livet och inom media.

Vissa menade att han överreagerade. Jag delar inte den uppfattningen.

Det fanns och finns tydliga sådana inslag som Göran med rätta reagerade mot.

Det var bra att vi hade en färgstark och kraftfull politiker som varnade och sa ifrån.

Det blev också spänningar mellan Göteborg och en del andra orter när det gällde skatteutjämningen, när det gällde att undvika nedläggningar och att vinna nylokaliseringar.

Som förhandlare för Göteborg var han en respekterad, men ibland också – och det ska sägas – en fruktad motpart. Där var ofta Göteborg den starka parten, och ibland tror jag att man skulle ha vunnit på ett mjukare handlag.

Det fanns dock en förklaring som jag tycker om.

Göran hade under hela sitt liv ett stråk av SSU:are, trotsigheten och viljan att provocera.

Men jag hör inom mig Göran replikera: ”Öärlighet och felaktiga sakuppgifter måste bemötas och avslöjas. Formaliteter är jag inte så intresserad av, men ett handslag är ett handslag”.

Och där känner jag Göran, precis som han var.

Själv minns jag med värme våra möten i Göteborg. Vi försökte alltid hitta en stund då vi fick talas vid på tu man hand.

Våra medarbetare trodde säkert att nu skulle de riktigt stora frågorna avgöras. Nja...det hände kanske, men för det mesta handlade det om att vi ville tala om det vardagsnära. Om det som gav oss lust, glädje och avkoppling.

Fotboll – absolut. Och där fanns inte de vanliga supportertermotsättningarna.

Jag höll på Elfsborg, men som nummer två, och det visste Göran, att jag i guldstriden hade IFK Göteborg.

När de två lagen spelade mot varandra så var det för mig årets match i allsvenskan.

Och visst var jag med i augusti 1961 när det blev 5-5 mellan IFK och Elfsborg på Ullevi.

Århundradets allsvenska match, tyckte vi båda.

Vi kunde därför föra avspända samtal där vi bollade värvningar, tränares betydelse och kände bekymmer över läktarvåldet.

Liseberg. Jag var uppriktigt intresserad av den kommande säsongens nya attraktioner för att kunna rapportera hem till barn och barnbarn. Göran berättade om detta med lysande ögon, och det kändes verkligen att Liseberg var hans ögonsten i kommunen.

När Göran upptäckte att jag valde Hotell Liseberg för mina övernattningar i Göteborg så tror jag att han uppgraderade mitt omdöme.

Och självfallet var det där vi skulle ha våra eftersittningar när mötena var avklarade.

Den här sidan av Göran kommer alltid att finnas kvar i mitt hjärta.

Och jag minns våra samtal med värme och saknad.

Jag vill försöka besvara frågorna: Vad gjorde Göran Johansson till en så stor folkvald ledare? Hur blev han en sådan märklig och speciell person?

Göran Johansson var inte en förklädd Gud som satt undanskymd vid ändan av bordet.

Han var begåvad, framsynt, handlingskraftig och med en förmåga att ta ansvar.

Men han var också en alldeles vanlig svensk, med djup förståelse och engagemang i medmänniskors problem och vardagsbekymmer.

Och vi har hört om hur han under promenader i Göteborg fångade upp vad som rörde sig i folkdjupet.

Just detta, att vara alldeles vanlig och samtidigt den obestridlige ledaren, gjorde honom så uppskattad och omtyckt.

Det fanns ytterligare en dimension hos honom som kommer till uttryck här i dag genom medverkan från Göteborgsoperan.

Jag minns när Göran ringde mig och meddelade att nu skulle Göteborg och Västsverige få en egen opera.

Han förklarade att den inte skulle bli kunglig – men den skulle bli bäst.

I vanliga fall skulle jag ta ett sådant samtal med en stor nypa salt.

Jag var en trogen operabesökare och visste att en normal genomförandetid handlade om 10 till 20 år. Om det ens fanns någon realism i projektet.

Men här kände jag att med Göran Johansson som drivande kraft skulle inget motstånd, populistiskt eller annat slag, kunna ställa sig i vägen.

Av mig ville han bara få det självklara beskedet att staten skulle stå för, vad han kallade, en rimlig kostnad.

Och resultatet vet vi.

På fem år förverkligade han projektet, stött av många goda krafter, med ett fantastiskt hus och sedan en lång rad lysande uppsättningar.

För Göran Johansson räckte det att detta var något som regionen behövde för sin fortsatta utveckling.

En kulturell bastion av högsta internationella klass.

Av hans många insatser sätter jag denna väldigt högt, just därför att den inte var självklar.

Inför vårt avsked av Göran Johansson vill jag läsa en dikt av Pär Lagerkvist:

En gång skall du vara en av dem

som levat för länge sedan.

Jorden skall minnas dig

så som den minns gräset och skogarna.

Så som myllan minns det multnade lövet,

och så som bergen minns vindarna.

Din frid skall vara oändlig – såsom havet.

Så överlämnar vi tillsammans Göran Johansson till den sista vilan.

Taggar

2010-tal, 2014, Hyllningstal, Man, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/ingvar-carlsson-tal-pa-goran-johanssons-begravning>